

Borgholm. 01

L472 K

LÄNSSTYRELSEN
I KALMAR LÄN

A.T.A. BESLUT

Planeringsavdelningen
Länsantikvarien
Antikvarie Kiki Gjeress

1979-12-13
rek mb

11.392-2032-78

1980-08-20. Besl. 110

Lista nr .....
Lagakraftbevis utfärdat 1980-02-07
Införes i registret över byggnadsminnen

LÄNSANTIKVARIAMBETEL
Den Ant.
0570 79-12-14
STATENS HISTORISKA
MUSEER

Aa / H. Havnin

Byggnadsminnesförklaring av bostadshus med f.d. ateljé på fastigheten Villakvarteret 4, Borgholm, Borgholms kommun

Fråga om byggnadsminnesförklaring av rubricerad byggnad har väckts av Byggnadsvårdskommittén i Borgholms kommun 1978-05-30.

Byggnadsnämnden har i protokoll från sammanträde 1978-08-22 förklarat sig inte ha något att erinra mot byggnadsminnesförklaringen.

Ni har i skrivelse till länsstyrelsen 1979-10-22 godkänt en byggnadsminnesförklaring med de av länsstyrelsen i skrivelse till Er 1979-09-28 föreslagna skyddsföreskrifterna. I skrivelsen samt genom kompletterande synpunkter under hand har dock upplysts, att Ni av ekonomiska skäl önskar byta ut nuvarande papptak mot plåttak.

Länsstyrelsen har upprättat bifogat PM över byggnaden varav framgår att den uppförts 1904 som sommarvilla knuten till stadens epok som societetsbadort.

I början av 1910-talet lät konstnären Per Ekström uppföra en ateljé på hög stenfot invid huvudbyggnaden, troligen efter egna ritningar. Bostadshus och ateljé förbands år 1924 med en glasad gallerigång. Ateljé och galleri har numera inretts som bostadsrum varvid ateljén byggts till på baksidan.

Villan och ateljén har, med undantag av ovannämnda utbyggnad, välbevarade exteriörer. Själva villan har även välbevarade sekelskiftesinteriörer av hög kvalitet och bevarar minnet av en för Borgholm och liknande städers utveckling betydelsefull epok.

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 1§ lagen om byggnadsminnen byggnaderna på fastigheten Villakvarteret 4 i Borgholm för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar enligt 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter:

1. De delar av byggnaderna som på till ärendet hörande karta markerats med röd snedstreckning, får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.

Rek 62523 Dalmar

Postadress:

391 86 KALMAR

Telefon:

(växel-direktval)
0480/82 000

Postgiro:

3 51 78 - 3

2. Huvudbyggnaden får inte till sitt inre förändras i vad gäller rummsindelning och bärande väggar. Ej heller får fasta inredningsdetaljer såsom snickerier, taklister, bröstlister, fönster, dörrar, kakelugnar och trappor förändras eller utbytas.
3. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller eller det kulturhistoriska värdet minskar. Således skall alla underhållsåtgärder utföras på ett sätt som är avpassat efter det material och den teknik med vilken byggnaden uppförts.
4. Det område kring byggnaderna som avgränsats med röd linje på karta tillhörande dessa föreskrifter får inte ytterligare bebyggas och skall hållas i sådant skick, att byggnadernas utseende och karaktär inte förvanskas.

Länsstyrelsen är beredd ge dispens för utbyte av nuvarande takmaterial mot plåttak av typ och färg, som väljs i samråd med länsstyrelsen.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar ifråga om underhållet av byggnader och vården av det kringliggande området.

Om ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skydds-föreskrifter finnes nödvändig för att byggnaderna skall vara till nytta eller om sådan ändring eljest kan anses påkallad av särskilda skäl, får länsstyrelsen enligt 3 § lagen om byggnadsminnen meddela tillstånd härtill.

Enligt 14 § tredje stycket samma lag gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

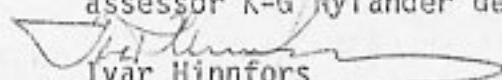
Talan mot detta beslut skall föras skriftligen genom besvär hos kammarrätten i Jönköping.

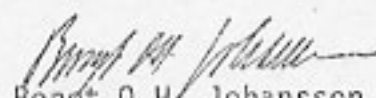
Besvärshandlingen skall ha inkommit till kammarrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. I besvärshandlingen skall anges det beslut mot vilket talan förs, vad som yrkas samt de omständigheter som åberopas till stöd för yrkandet. Klaganden bör vidare uppge bevis som han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis.

Klaganden bör i besvärshandlingen uppge namn, personnummer, postadress och telefonnummer.

Insända besvärshandlingen med posten skall det ske med betalt brev adresserat till: Kammarrätten i Jönköping, Box 564, 551 02 Jönköping.

Vid den slutliga handläggningen av detta ärende har förutom undertecknade även länsarkitekt Lennart Weiman och länsassessor K-G Nylander deltagit.

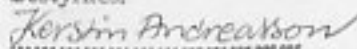

Ivar Hinnfors

Bengt O.H. Johansson

Kopia
Akten
Länsantikvarien 2 ex + bil
Riksantikvarieämbetet (rek mb) + bil
Kalmar läns museum, Kalmar + bil
Juridiska enheten
Planenheten + bil
Byggnadsnämnden i Borgholms kommun + bil
Byggnadsvårdskommittén i Borgholm, Borgholms kommun + bil
Inskrivningsmyndigheten vid Møre och Ölands tingsrätt
(med lagakraftsbevis) + karta

Denna fotostatkopia
överensstämmer med
originalet

Bestyrkes:

Kerstin Andreasson

Villakvarteret 4, Borgholm

Historik

Huvudbyggnaden uppfördes, troligen som sommarhus, år 1904 för ingenjör E Bergman från Toroslunda. Arkitekten är okänd. Bland senare ägare kan särskilt "solmålaren", Per Ekström, nämnas, som bodde här permanent mellan 1910 och 1919. Han uppförde en ateljé bredvid huvudbyggnaden. På 1930-talet var en liten servering inhyst i huset, som då kallades Villa Annero. Den dåvarande ägaren, möbelsnickaren Adolf Johansson, har satt sin prägel på flera inredningsdetaljer, bl a byggde han om köket. Sedan 1962 ägs huset av professor Anders Martinsson, Uppsala. Det används numera som sommarbostad och Per Ekströms ateljé hyrs ut till sommargäster.

Allmän bakgrund

Borgholms tid som populär badort börjar i tidigt 1880-tal och sträcker sig fram till första världskriget. Den lilla staden expanderar kraftigt decennierna kring sekelskiftet. Villakvarteret, beläget strax SSV om stadens hamn, bebyggs 1899-1904 med tidstypiska trävillor med rik snickarglädje. Per Ekströms villa är en mycket god exponent för denna arkitekturstil.

Exteriör

Huvudbyggnaden är en 1 1/2-plans villa i trä, klädd med liggande och stående vitmålad pärlspont. Fönster- och dörrfoder, bågar och spröjsverk är vitmålade. Fönstren är spröjsade på jugendmanéer med små rutor i övre tredjedelen och hela rutor nertill. Taket täcks av papp (Icopal). Huset vilar på en hög stenfot, som är fältindelad och cementstruken. Stenfoten rymmer källare, förråd etc. Längs hela entréfasaden löper en numera glasad veranda, som från början var öppen. En fritrappa med svarvade stolpar leder upp till verandan. Gavelfasadens övervåning har en balkong, som vilar på glasverandan. Gavelpetsarna pryds av rikt dekorerade vimperger och vindskivor, samt flaggstång mot Villagatan.

Drygt 4 meter norr om huvudbyggnaden lät Per Ekström tidigt på 1910-talet uppföra en ateljé i ett plan och med hög källarfot liknande huvudbyggnadens. Även tak- och väggbeklädnad överensstämmer med huvudbyggnadens. I cementputsen på ateljéns norra sida har kostnären ristat in sina initialer PE. Författarinnan Cecilia Bååth-Holberg beskriver ateljén så här: "I ett konstnärshem är naturligtvis ateliern det förnämsta rummet. Här utgjordes denna av en liten fristående byggnad med höga fönster och genom en hög bro förenad med villan. Per Ekström är en flärdfri man; hans atelier - har har väl minst tre eller fyra sådana i olika väderstreck här på ön - är varken elegant eller sybaritiskt utstyrd; det finnes varken orientaliska draperier eller ciselerade kopparkäril. Det är rätt och slätt

ett arbetsrum, där man stundom också kan få beskåda några av arbetets rika resultat - några ännu så länge osålda, men icke obekanta tavlor." Manne Hofrén berättar att konstnären "på franskt manér hade en liten carambolagebiljard mitt i rummet".

Under Per Ekströms tid förbands ateljé och huvudbyggnad med en träbrygga. Det nuvarande galleriet med höga fönster i så kallad "trägotik" och gulmålad pärlspontpanel uppfördes efter ritning daterad 14 mars 1924, signerad Nils Christiansson.

Diverse förändringar

Den ursprungliga planen i bostadhus och ateljé har modifierats på vissa smärre punkter men i huvudsak är dörrar, fönster, trappträcken, etc genuina. Klädkammare och garderob har byggts till. Ursprunglig köksinredning finns inte kvar. Till ateljén har en kökstillbyggnad gjorts och som följd av detta har ateljén fått en förändrad fönstersvit på baksidan. De flesta förändringarna kan tillskrivas den tidigare nämnda möbelsnickaren Adolf Johansson. Galleriet tjänar numera inte som genomgång mellan bostadshuset och ateljé, utan har liksom ateljén inredda rum. Bostadshuset har två murstockar, som från början hade varsin kakelugnssvit. Den ena (3 kakelugnar) återstår medan den andra revs ut 1946 (2 kakelugnar).

Interiör

Interiören domineras av den stora salongen, som går genom två våningar. Från bottenvåningen leder en svängd trappa till övervåningen, där man från en gallerigång kommer in i de olika sovrummen. I salongstaket är ett kvadratisk fält upptaget, prytt med olikfärgade glas. Genom glaset reflekterades solljuset med hjälp av vita segel som var uppspända vid vindfönstren. Vilken effekt detta hade i rumsinteriören har beskrivits av författarinnan Cecilia Bååth-Hölmberg: "Man behövde för övrigt bara titta inom hans dörr för att mötas av färgglädje: en hall med gyllene glans både från den stora värmspridaren, den i gulbrunt kakel skinande öppna spiseln, och från väggarnas gyllentapet, medan varma strimmor av blått och rött solsken genom de brokiga fönstren högt uppe lade lätta skimrande färgbroar från vägg till vägg, från tak till golv. Utan att dock förvanska intrycket av de tavlor, som prydde väggarna och som buro berömda signaturer: Allan Österlind, Corot, till och med en Grünewaldare, något praktexemplar av den exotiske konstnärens sällsamma flora, m fl." Arrangemanget med takbelysningen fungerar inte numera, men glasningen i taket finns kvar.

Villan ligger i en stor trädgård med fruktträd, rabatter och gräsmattor samt grusad, bred gång som leder upp mot fasadens fritrappa. Trädgården har vitmålat spjälstaket mot Villagatan.

Uppmätning

Byggnaden har mätts upp genom Kalmar läns museum i september 1979.

Litteratur

Areen, E., Borgholm. Stadens och badortens historia. Acta Oelandica II. Stockholm 1924.

Bååth-Holmberg, C., Från drottningens ö. Stockholm 1920.

Hofrén, M., Per Ekström. Människan och målaren. Stockholm 1947.

Holst, A. - Hallberg, A., Borgholm. Bad- och kurortslivets betydelse för staden. Uppsats för 60 p konstvetenskap. Universitetet i Stockholm, VT 1973.

Riksantikvarieämbetets inventering av bebyggelsen i Borgholms innerstad, utförd 1976.

Kiki Gjeress

Kiki Gjeress

kopia
akten
länsantikvarien 2 ex
Kalmar läns museum, Kalmar

Del av förslag till ändring i stadsplanen för kv. Strandhotell, Stranden m. fl. i Borgholm, fst 1952-05-05

GRUNDKARTAN UPPRÄTTAD 1 OKTOBER
1951 AV STADSINGENJÖREN B. SMEDBERG

MOTORBÅTSHAMN

Tillhör länsstyrelsens i Kalmar län

beslut den 13 december 1952

Reism Andreasson

STADSPLANEKARTA

GRÄNSBETECKNINGAR

- STADSPLANEGRÄNS
- GÄLLANDE STADSPLANELINJE
- GÄLLANDE STADSPLANELINJE AVSE
- OMRÅDEGRÄNS
- BESTÄMMELSEGRÄNS
- GRÄNSLINJE SJ AVSEDD ATT FÄSTSTÄL

OMRÅDESBETECKNINGAR

- GATA
- ▨ PARK ELLER PLANTERING
- BF OMRÅDE FÖR BOSTÄDSÄNDAMÅL, FRIST
- H OMRÅDE FÖR HOTELLÄNDAMÅL

ÖVRIGA BETECKNINGAR

- ▤